

Rapport fra Arkivarforeningens seminar for lokalgruppeledere 28. – 30. september 2017, Roma

Arkivarforeningen holdt sitt årlige seminar for lederne av lokalgruppene 28. – 30. september. Seminaret denne gangen var lagt til Roma. Det var til sammen 13 påmeldte, men en deltaker ble forhindret i å reise pga. værproblemer.

Synnøve Østebø, Stavanger

Ine Fintland, Stavanger

Beate Bøe, Stavanger

Karin Gjelsten, Bergen

Synnøve Bringslid, Bergen (ble forhindret i å reise pga. værproblemer i Tromsø)

Marit Slyngstad, Vestfold/Telemark

Birthe Østegaard Kristiansen, Vestfold/Telemark

Anna Malmø-Lund, Oslo

Vibeke Solbakken Lunheim, styret Arkivarforeningen (AF)

Aslak Wiig, styret AF

Torkel Thime, styret AF

Per Kristian Ottersland, styret AF

Ingrid Nøstberg, styret AF

Hovedhensikten med det årlige seminaret er å samle lederne av lokalgruppene for felles inspirasjon til videre drift og videreutvikling av lokalgruppene. Arkivarforeningens lokalgrupper er fortsatt i en pionérfase, og det er viktig å samles for å utveksle erfaringer og diskutere veien videre. Foreløpig har Arkivarforeningen lokalgrupper i Oslo, Bergen, Stavanger og Vestfold/Telemark.

Et annet formål er å knytte kontakter med søsterforeninger i andre land og diskutere fagpolitiske temaer. Styret hadde via sitt kontaktnett kjennskap til den italienske arkivarforeningen ANAI, og var kjent med at det er mange felles fagpolitiske utfordringer og problemstillinger det kunne være interessant å få drøftet.

Det ble også organisert besøk til sentrale italienske arkivinstitusjoner; det italienske riksarkivet, statsarkivet i Roma og oljeselskapet ENI's historiske arkiv.

Dag 1.

Riksarkivet - Archivio centrale dello Stato

Ankomst Roma og felles transport til riksarkivet, Archivio centrale dello Stato. Vi fikk en omvisning og orientering om riksarkivet. De monumentale bygningene ble reist i mellomkrigstiden under Mussolini, som et monument over fasciststaten (opprinnelig i forbindelse med en utstilling).

Riksarkivet oppbevarer arkiver etter den italienske statsforvaltningen (med unntak av utenriksdepartementet), dvs. materiale yngre enn 1861 (Italias samling). Arkivene avleveres depot etter 30 år. De oppbevarer også privatarkiver, for det meste etter personer men også enkelte bedrifter. Totalt har riksarkivet 130 000 meter med arkivmateriale. De er også depot for digitalt skapt materiale, og det ble orientert om utfordringene rundt dette (mye parallelt til norske forhold).

Det italienske arkivvesenet er organisert mye på samme måte som i Norge, med ett riksarkiv og regionale statsarkiv. Statsarkivene er imidlertid autonome, og direktøren for riksarkivet kan ikke instruere statsarkivene på samme måte som i Norge.

Vi ble vist rundt i lesesal, bibliotek og et auditorium. Biblioteket får bl.a. et eksemplar av alle bøker/avhandlinger som produseres på basis av kildematerialet. De hadde funnet fram eksempler på kilder med norsk tilknytning: Forberedelse av besøk av den norske utenriksministeren i 1961 (Halvard Lange), besøk av prins Eugene, registrering av Primula som merkevare i 1931. Vi fikk også demonstrert søkesystemet de benytter (riksarkivet og statsarkivene bruker ulike system).

Fellessamling på hotellet

På ettermiddagen samlet alle seg, og det ble rapportert fra siste års aktivitet i lokalgruppene.

Vestfold:

Lokalgruppa i Vestfold er nå utvidet til også å omfatte Telemark, dvs. for medlemmer enten ansatt eller bosatt i denne regionen. Oppstartsmøte ble avholdt 22. september i Vestfoldarkivet. Temaet for møtet var først en orientering om Arkivarforeningen og ordningen med lokalgrupper (v/ nestleder i AF), deretter diskusjon om hva gruppa ønsker å jobbe med: fagpolitiske temaer, diskusjon av arkivfaglige artikler (i form av kollokvie), presentasjon av bevaringsplanarbeidet i Telemark, relevante arkivfaglige forskningstemaer.

Gruppa ønsker å ha møter 3-4 ganger årlig. Egen komité utarbeider program: Marit Slyngstad og Birthe Østegaard Kristiansen (kontaktperson).

Bergen:

Lokalgruppa har hatt ett møte i 2017, på Skeivt arkiv. Dette er ledd «runden» de har til ulike institusjoner. Dette har vært et vellykket tiltak som har bidratt til at medlemmer har fått større kjennskap til hverandres arbeidssteder.

Det har vært nyrekruttering av medlemmer, bl.a. fra Universitetsbiblioteket. Viktig at disse fanges opp.

Kontaktperson har vært Synøve Bringslid, som nå har flyttet. Ny kontaktperson vil bli utpekt.

Stavanger:

Pga. samlokaliseringen av Statsarkivet, IKA Rogaland og Stavanger byarkiv til nybygget Arkivenes hus, har det ikke vært kapasitet til å avholde møter i 2017. Det planlegges imidlertid et møte rett over nyttår. Man vil også jobbe med videre rekruttering, bl.a. fra byarkivet.

Oslo:

Lokalgruppa i Oslo fortsetter med de tradisjonelle lunsjmøtene i riksarkivbygningen. Disse møtene er godt besøkt. Foredragene har ulike temaer, alt fra historiefaglige til fagpolitiske. Temaene for høsten

er under planlegging. Det er bla. planer om et møte om de digitale utfordringene, med debatt i etterkant, der Arkivverkets ledelse inviteres.

Det er en utfordring å få med medlemmer fra institusjoner utenfor RA-bygningen, dvs. Oslo byarkiv, Nasjonalbiblioteket, Folkemuseet og private bedrifter og organisasjoner. Grappa vil derfor vurdere andre arrangementer enn lunsjmøtene, for eksempel utflukter til hverandres institusjoner. Vil også vurdere kveldsarrangementer.

Status fra styret v/Vibeke:

Styret har fått noen tilbakemeldinger fra enkeltmedlemmer som ønsker mere aktivitet i lokalgruppene, og Arkivarforeningen generelt. Styret tror dette bl.a. har med litt manglende informasjon å gjøre, og vil bedre dette bl.a. ved å sende kvartalsvise infobrev. Det må også være oppdatert informasjon på hjemmesiden. Det er viktig at alle lokalgruppene har en kontaktperson. Opplysninger om lokalgrupper og kontaktperson må legges på AFs hjemmeside.

Forskerforbundet har sendt en spørreundersøkelse rundt om mulig driftsstøtte til de fagpolitiske foreningene. AF har meldt tilbake at vi da ønsker å prioritere lokalgruppene. Pr. i dag er det ingen mulighet for økonomisk driftsstøtte til lokalgruppene utover enkle gaver til foredragsholdere m.m.

Diskusjon:

Skal det være åpent for andre enn AFs medlemmer på lokalgruppens møter? Det er både fordeler og ulemper med dette. Det er enighet om at en viss åpenhet er greit, det er med å synliggjøre AF og kan gi økt rekruttering. Det er ingen andre fora regionalt som har arrangementer på tvers av institusjonene, og AF kan fylle et tomrom i så måte. Det bør imidlertid også være noen møter som er forbeholdt medlemmer. Det må være opp til lokalgruppene å finne den rette balansen.

Dag 2:

ENI's historiske arkiv

Første del av dagen besøkte vi ENI's historiske arkiv, Archivio storico Eni, beliggende i utkanten av Roma. Vi fikk omvisning i museet og arkivet.

ENI (Ente Nazionale Idrocarburi) ble etablert som statseid selskap i 1953. Det fortsatte da aktivitetene som ble påbegynt av selskapet Agip i 1926. Enrico Mattei (1906-1962) var den drivende kraften, først i Agip og deretter i ENI. Virksomheten var opprinnelig basert på gassforekomster i Nord-Italia, men etter hvert også på forekomster i berggrunnen i Sør-Italia (utgjør Europas største oljeforekomst på land). ENI er i dag verdens 6. største oljeselskap.

ENIs arkiv består av 5000 meter arkiver, fra etableringen av Agip tidlig på 1920-tallet til i dag. Dette er det første profesjonelle bedriftsarkivet i Italia og dokumenterer store deler av Italias oljehistorie. Arkivet ble åpent for publikum fra 2006. De har besøk av ca. 150 forskere i året og ca. 350 studenter/elever (satser mye på formidling til elever). Selskapet bruker historien aktivt overfor forretningskontakter. Institusjonen har pr. i dag 4 ansatte, i tillegg til 3 personer som underviser skoleelever.

Det italienske lovverket pålegger ENI å ta vare på sine arkiver, på tross av å være en privat aktør. Dette skiller seg klart fra norsk lovgivning, og er interessant med tanke på det pågående revisjonsarbeidet med arkivlovgivningen i Norge. Styret vil innhente mere informasjon om dette.

Vi fikk presentert smakebiter fra arkivet: regnskapsbok fra 1905 (eldste dokument), arkitekttegninger av ENI's bensinstasjoner, Mattei's taler (disse er også publisert), tegningsutkast til logoen. Vi fikk også en orientering om bevaring av film og lydmateriale.

Møte med den italienske arkivarforeningen ANAI

Siste halvdel av dagen hadde vi møte med styret for den italienske arkivarforeningen ANAI. Møtet fant sted i lokalene til statsarkivet i Roma, Archivio di Stato di Roma. Vi startet derfor med en omvisning i bygningen, et renessansebygg som tidligere har vært universitet.

Det var planlagt følgende fra ANAI's styre: Mariella Guercio (president), Augusto Cherchi (visepresident), Monica Martignon, Bruna La Sorda. Fra ANAI Lazio: Silvia Trani. Fra statsarkivet: Paolo Buonora (direktør), Michele Di Sivo, Raffaele Pittella. (Noe frafall pga. andre oppdrag)

Vi hadde i forkant meldt fra at vi ønsket å drøfte bestemte temaer, og det var forberedt korte innlegg for hvert tema der det ble redegjort for de norske forholdene:

- Presentasjon av Arkivarforeningen v/Vibeke Solbakken Lunheim
- Arkivlandskapet i Norge v/Aslak Wiig
- Lovverket knyttet til arkiv i Norge v/Anna Malmø-Lund
- Forskning og forskningspolitikk v/Torkel Thime
- Privatarkiv- ansvar og tilgjengelighet v/Per Kristian Ottersland
- Utfordringer knyttet til elektronisk skapt arkiv v/Anna Malmø-Lund

ANAI hadde forberedt tilsvarende innlegg.

Arkivlandskapet i Italia:

- Det er 17 statsarkiv i Italia, ett i hver region. Statsarkivene er autonome, og riksarkivet har ingen instruksjonsmyndighet
- Statsarkivene utdanner bl.a. arkivarer
- Det er over 8000 kommuner i Italia. Statsarkivene kan instruere kommunearkivene
- Roma har eget byarkiv
- Det finnes noe lignende et interkommunalt arkiv (prøves ut i et område)
- Riksarkivet er depot for staten (dvs. etter 1861)
- Det finnes et institutt for standarder og regler. Det er en sterk tradisjon for standarder og statsarkivene har en del felles standarder. Felles standard for arkivbeskrivelse fra 1963

Presentasjon av ANAI:

ANAI ble etablert i 1949. De har ca. 1000 medlemmer, i tillegg til at institusjoner kan være støttemedlemmer.

Foreningen jobber for medlemmenes interesser, både profesjonsmessig og lønnsmessig. De jobber fagpolitisk opp mot myndigheter og arbeidsgivere. Det er feks mange «freelance-arkivarer» – prosjektarbeidere – uten fast ansettelse, og ANAI jobber for å bedre deres kår.

ANAI jobber aktivt for å ivareta den klassiske arkivarprofesjonen, som man opplever er under press. De jobber feks for at arbeidsgivere skal ha profesjonelle arkivarer ansatt. Det er et fritt marked og arkivartittelen er uten beskyttelse. ANAI ønsker å få etablert kriterier for å kunne kalle seg arkivar (en type autorisasjonsordning?). De har utarbeidet en liste med kriterier sammen med museum, bibliotek og andre kulturarvfag. I 2013 ble det startet et arbeid for en europeisk standard for arkivartittelen. ANAI vil ettersende mere informasjon om dette arbeidet til Arkivarforeningens styre.

Lovverk:

Italia er «landet for lover» - over 200 000 lover og det kommer stadig nye.

Italia har flere sett med lovverk som vedrører arkiv:

1. Kulturarvfeltet: Tidligere var det ulike lover for ulike kulturarvområder, men dette ble samkjørt for 17 år siden. Dette lovverket endres kontinuerlig
2. Lovverk rettet mot elektroniske arkiver og arkivdanning («record management»): Etablert ca. i 2000. Inneholder bestemmelser og standarder for arkivsystemer og digital dokumentadministrasjon
3. Lovverk innen personvern («privacy»): påvirkes av den europeiske personvernforordningen.

Digitalt skapte arkiver:

Samme utfordringer som i Norge vedr. bevaring. De følger OAIS-standard. Det er løpende diskusjon om metodikk for bevaring.

Privatarkiver:

Italia har en sterkere lovbeskyttelse for privatarkiver enn hva som er tilfelle i Norge. Man kan kreve bevaring av privatarkiver på visse betingelser (eksempelvis næringslivsarkiver, jfr. besøket hos ENI). Den private sfære er viktig i Italia. Familien er sentral og relasjonen mellom stat og familie er viktig. Dette har historiske røtter, den romerske familien har tradisjonelt vært en type «company».

Forskning og utdanning:

Forskningen har dårlige kår i Italia, arkivarer har for eksempel ingen forskningsrett.

Dag 3:

Fellessamling på hotellet

Oppsummering av seminaret:

Enighet om at seminaret hadde vært meget utbytterikt, en god blanding av institusjonsbesøk og fagpolitikk. Møtet med den italienske arkivarforeningen ANAI var meget interessant, det var mange treffpunkter med felles utfordringer og interesser. Spesielt deres arbeid for å sikre arkivarprofesjonen er av stor interesse for Arkivarforeningen. Styret vil opprettholde kontakten med ANAIs styre og få tilsendt mere informasjon, både om deres fagpolitiske arbeid opp mot myndighetene og det europeiske standardiseringsarbeidet for arkivartittelen som pågår.

Møtene med ENI og ANAI ga oss dessuten viktige momenter som kan spilles inn i det pågående revisjonsarbeidet med ny norsk arkivlov.

Det er ønskelig å følge opp med denne typen seminarer for lokalgruppelederne og Arkivarforeningens styre. Det gir gode innspill og inspirasjon til det videre fagpolitiske arbeidet, både i lokalgruppene og i styret. Det er imidlertid viktig at det kommuniseres tydelig ut til medlemmene hva som er formålet med seminaret. Det kan feks orienteres om seminaret på vårseminaret. Det ble også foreslått at ANAIs leder Mariella Guercio kan inviteres til vårseminaret og orientere om ANAI.

Oppsummering av lokalgruppene:

- Det må utnevnes en kontaktperson for hver lokalgruppe. Info legges på hjemmesiden
- Det må lages en aktivitetsplan for hver av lokalgruppene som meldes inn til styret. Info legges på hjemmesiden

- Det må stimuleres til at det etableres lokalgrupper også i andre regioner: Trondheim, Tromsø, Kristiansand

Resten av møtetiden ble brukt til å diskutere mulige temaer for Arkivarforeningens vårseminar. Mange gode innspill kom, og styret vil jobbe videre med dette.

Referent: Ingrid Nøstberg